

Door techniek wacht ons een heel ander mens-zijn

Thomas van Slobbe

auteur 'Handvest Antropoceen of de liefde van Toby Zonderveld'

Technologie laat werkende mens meer mens zijn, stelt Wendy van Tol (Opinie, 10 januari). Ze benoemt empathie, liefde, integriteit, creativiteit en verbeelding als 'menselijke waarden waarin de machine vooralsnog tekortschiet'.

Het woordje vooralsnog trekt aandacht. Een klein woordje, bijna weggestopt in een vrij lange zin, met een relevantie die we niet of nauwelijks kunnen overzien. Want verbeelding valt te programmeren en zelflerende computers kunnen op termijn heel creatief zijn. Een aantal van hen is dat al. De kans dat robots en computers een hogere graad van integriteit bereiken dan mensen is aanzienlijk. En de eerste stappen naar het programmeren en aanleren van empathie – de kunde of vaardigheid om zich in te leven in de situatie en gevoelens van anderen – zijn al genomen. De robot zit ons dicht op de huid.

Diepste kern

Dat is geen reden voor paniek. Want het is waar, zoals Van Tol stelt, dat goede technologie ons leven en ons welzijn op menig terrein verbetert en nog veel meer kan verbeteren. We leven langer en welvarender. We hoeven

minder saaie, ongezonde klusjes te doen. We hebben beschikking over een schat aan informatie, waar en wanneer we willen, elk uur van de dag. En vooralsnog is het onderscheid tussen mens en apparaat heel helder. Het feit dat ooglenzen, een kunstgebit of kunstheup de natuurlijke staat van ons lichaam reeds heeft aangetast, doet daar nog weinig afbreuk aan. En de vermenging van *virtual reality* met ons dagelijkse 'echte' leven, valt tot op heden ook best mee.

Als mensheid streven we graag perfectie na. Maar we hechten tegelijkertijd aan de imperfectie.

Toch raakt de huidige golf innovaties ons menszijn in zijn diepste kern. Dat komt wellicht doordat apparaten hun taak vaak tot in een hoge graad van perfectie kunnen uitvoeren. Een verkeerslicht werkt perfect en een rekenmachine maakt geen fouten. En daarmee komt perfectie gaandeweg ook binnen ons bereik. Als je vindt dat je er niet zo goed uitziet, kun je je bij de

plastische chirurg een perfecte neus laten aanmeten. En zelfs zwakke plekken in je DNA kunnen binnenkort eenvoudig worden bijgesteld.

Dat is natuurlijk mooi, als mensheid streven we graag perfectie na. Maar ... we hechten tegelijkertijd aan de imperfectie. Niet alleen omdat het collectieve oordeel over perfectie zich al te makkelijk tot een dwingende, ja tirannieke norm kan ontwikkelen. Maar vooral omdat veel mensen het gevoel hebben dat het juist hun imperfectie is, die hun menszijn definieert. Dit uit zich bijvoorbeeld in moderne drumcomputers waar een speciale 'human failure' is ingebouwd, die het strakke ritme van de drum verstoort waardoor het geluid menselijker en daarmee veel acceptabeler wordt.

Technologische snuffjes

Dat sentiment is mooi verwoord in het lied 'Anthem' van Leonard Cohen: 'There is a crack in everything / that's how the light gets in'. De voortdurend versnellende intrede van technologische snuffjes in ons leven roept de vraag op of dat waar is. Is er, zonder barst, geen licht? Geen menszijn zonder imperfectie? Of wacht ons een nieuw bestaan, waarin we ziektes, zwaktes en onvolmaaktheden van ons afwerpen en 'perfect' gelukkig kunnen zijn? Wendy van Tol stelt dat we door techniek 'meer' mens zijn. Waarschijnlijk lijkt me de kans dat ons door techniek een heel 'ander' menszijn wacht. En niemand kan voorspellen hoe of wat.